

І. І. Крилова

кандидат юридичних наук,
докторант кафедри економічної політики та врядування
Національної академії державного управління при Президентові України

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ

У статті розглянуто соціально-економічні аспекти становлення державного регулювання сфери водопостачання та водовідведення. Установлено, що галузь водопостачання та водовідведення є сферою діяльності суб'єктів природних монополій, складником національної економіки, сферою соціально значущих послуг, що впливає на розвиток економічних відносин та соціальну політику держави. Автор досліджує події та нормативні акти з часів незалежності країни, які вплинули на реформування сфери комунальних послуг, становлення державного регулювання сфери водопостачання та водовідведення, аналізує інструменти, методи та результати регулювання. У статті також визначається неефективність тарифної політики та проблема доступності послуг водопостачання та водовідведення.

Ключові слова: водопостачання, водовідведення, державне регулювання, комунальні послуги, соціально-економічний розвиток.

Постановка проблеми. Із встановленням незалежності Україна отримала шанс досить швидко перетворитися в одну з найрозвиненіших країн Центральної та Східної Європи. Україна більше ніж інші колишні республіки була інтегрована в єдиний народногосподарський комплекс СРСР, значна частина її економіки працювала на військово-промисловий потенціал, а основні фонди мали великий ступінь зносу, деякі з них були двічі чи навіть тричі амортизованими. Тому створення збалансованого господарського комплексу на ринкових засадах передбачало не тільки зміну функціональних зв'язків, а й кардинальну реструктуризацію економіки, інше розміщення продуктивних сил. Це вимагало чітко окресленої стратегії перетворень, реалістичного плану дій, тривалого часу та значних ресурсів. Необхідними передумовами суспільно-політичних та економічних зрушень мали стати розбудова ефективної системи державного управління, формування дієздатного і відповідального політичного класу, створення нової якості влади в Україні [20, с. 5]. Держава завжди несла відповідальність за соціальну справедливість, благополуччя своїх громадян, соціальну захищеність. Формування нового господарського механізму в житлово-комунальній сфері (частиною якої є сфера водопостачання та водовідведення) було зорієнтовано на ради-

кальні зміни у відносинах власності, на розвиток ринкових відносин та відповідних інститутів із переданням багатьох функцій, які раніше належали державі [2]. Сфера водопостачання та водовідведення (як сфера життєзабезпечення населення, як важливий складник економічної системи країни) потребувала системного та якісного управління в рамках соціально-економічної політики як рушійної сили економічного зростання країни. Процес становлення державного управління у сфері комунальних послуг (водопостачання та водовідведення) триває з моменту незалежності країни. Тому питання соціально-економічних аспектів, які впливають на становлення державного регулювання цієї сфери, не втрачає своєї актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями державного регулювання природних монополій, зокрема сфери житлово-комунальних послуг, займалися П. Анпілогов, Є. Антонова, В. Венгер, А. Бабак, Н. Олійник, О. Ігнатенко, О. Білянський, Г. Семчук, Ю. Хіврич, О. Романюк, І. Запатріна, О. Кучеренко, І. Драган, В. Тітяєв, В. Михайленко, О. Димченко, Н. Журба, Є. Кайлюк, Н. Матвеев, В. Ніколаєв, Г. Оніщук, Л. Шаповал, О. Тищенко, В. Полуянов та інші. Згадані практики та науковці зробили значний внесок у дослідження та реформування сфери житлово-комунального господарства.

Однак соціально-економічні аспекти становлення державного регулювання сфери водопостачання та водовідведення потребують подальшого наукового розгляду.

Мета статті полягає у дослідженні соціально-економічних аспектів, які впливали на становлення державного регулювання сфери водопостачання та водовідведення.

Виклад основного матеріалу. Вирішення проблем, пов'язаних із функціонуванням соціальної сфери, є прерогативою держави як у країнах із розвинутою економікою, так і з перехідною. Створення та регулювання державою соціально-економічних умов життя суспільства з метою підвищення добробуту населення, усунення негативних наслідків функціонування ринкових процесів, забезпечення соціальної справедливості та соціально-політичної стабільності у країні є частиною соціальної політики держави. Узгодження цілей соціального характеру з цілями економічного зростання держави відбувається шляхом реалізації правових, організаційних, регулятивних та контрольних заходів, що формуються державною політикою.

Галузь водопостачання та водовідведення є сферою діяльності суб'єктів природних монополій, складником національної економіки, сферою соціально значущих послуг, що впливає на розвиток економічних відносин та соціальну політику держави. Державне регулювання сфери водопостачання та водовідведення є комплексом заходів, що здійснюються державою для впорядкування, контролю та нагляду за діяльністю суб'єктів сфери водопостачання та водовідведення, для впорядкування системи суспільно-економічних відносин у сфері з метою стабілізації і пристосування суспільства до умов, що змінюються в державі. При цьому комплекс заходів держави змінюється під дією історичних, політичних, культурних, економічних, соціальних чинників. Таким чином, відбувається становлення державної політики у сфері водопостачання та водовідведення, її принципів державного управління та державного регулювання.

Необхідність підвищення ефективності взаємодії постачальників і споживачів соціальних послуг для досягнення суспільно значущого ефекту посилює необхідність участі держави в процесах регулювання ринку соціально значущих послуг, оскільки тільки на державному рівні можна зорієнтувати апарат управління на формування адекватних вимог до систем забезпечення населення соціальними послугами, що

зважають на територіальну специфіку виробництва і споживання соціальних послуг та особливий характер взаємодії суб'єктів ринку соціально значущих послуг, розвиваючи технології тісної взаємодії державних органів, постачальників і споживачів послуг [4].

Головною соціальною метою сфери водопостачання та водовідведення можна визначити постійне, безперебійне забезпечення населення послугами з водопостачання та водовідведення належної якості для задоволення фізіологічних, санітарно-гігієнічних, побутових та господарських потреб. Задоволення всіх зазначених суспільних потреб відбувається за допомогою систем централізованого водопостачання та водовідведення, які сьогодні обслуговують 99,3% населення міст (95,06% водовідведення); 89,1% населення селищ міського типу (61,3% водовідведення); біля 30% – населення сіл (2,5% водовідведення) на території України площею 603 628 км². Сумарна протяжність водопровідних мереж (без урахування Донецької області) у 2017 році становила 104,154 тис. км [3, с. 37, 43, 47]. Послуги з централізованого питного водопостачання та водовідведення надаються безперервно кожного дня, 24 години на добу спеціалізованими підприємствами. У сфері водопостачання та водовідведення послуги з водопостачання та водовідведення забезпечують 2 674 підприємства, з них спеціалізовані – 781, або 29,2%; до комунальної форми власності – 1 417, або 53%; державної – 63, або 2,4% (без урахування Донецької області) [3, с. 39].

Усі підприємства водопостачання та водовідведення були утворені в період активного розвитку соціалізму в УРСР, були орієнтовані на необмежене використання водних ресурсів, державну власність, суспільне благо для населення та розвивались у збільшенні водоспоживання. Соціальне відношення до води (як до суспільного блага із символічною вартістю) сформоване в період соціалізму, стало причиною нерозуміння споживчої та економічної цінності води та безконтрольного споживання води у суспільній свідомості. Держава не спонукала до контролю за водоспоживанням, не зобов'язувала підприємства вести комерційний облік водопостачання, облік втрат води, стимулювати до раціонального та економного водоспоживання, впроваджувати новітні технології тощо. Економічною основою надання послуг із водопостачання та водовідведення є тарифи

на ці послуги, які мають бути обґрунтованими і мають покривати всі витрати підприємства. Але економічні механізми управління підприємствами водопостачання та водовідведення формувались не з урахуванням рівня тарифів, а з урахуванням компенсації фактичних витрат на експлуатацію систем і розподілення цих витрат у відповідності до середнього показника водоспоживання на одного споживача.

Перехід до регульованої ринкової економіки призвів до кардинальних змін у сфері водопостачання та водовідведення і відповідних соціально-економічних наслідків. Державне регулювання сфери водопостачання та водовідведення було спрямоване на створення нормальних умов ефективного функціонування сфери та вирішення складних соціально-економічних проблем.

Становлення державної системи регулювання цін і тарифів у житлово-комунальному господарстві розпочалось із державного регулювання ціноутворення, згідно із яким державні фіксовані та регульовані ціни і тарифи встановлювались на ресурси, які впливали на загальний рівень і динаміку цін, на товари і послуги, що мали вирішальне соціальне значення, а також на продукцію, товари і послуги, виробництво яких було зосереджено на підприємствах, що займали монопольне становище на ринку [1, с. 180]. Водночас підприємства водопровідно-каналізаційного господарства були передані з державної до комунальної власності місцевих територіальних органів [14], а на об'єкти інженерної інфраструктури та благоустрою міст, зокрема мережі, споруди, устаткування, які пов'язані з постачанням споживачам води, газу, тепла, а також водовідведення й очищення стічних вод, установили заборону приватизації [12].

Аналіз стану розвитку житлово-комунального господарства в середині 1990-х років показав, що занижені тарифи на житлово-комунальні послуги для населення, недостатнє дотування галузі призвели до погіршення її фінансового стану, що значно ускладнило забезпечення необхідного рівня комунального обслуговування, оскільки виробники і споживачі послуг не мали стимулу до економного і раціонального господарювання, а це стримувало перехід до роботи в ринкових умовах. Перелічені та інші чинники зумовлювали невідповідність рівня і якості житлово-комунальних послуг до потреб споживачів, що посилювало соціальне напруження, а також погіршувало стан навколишнього природного середовища [9].

Державою було задекларовано поетапний перехід на нову систему плати за користування житлом або його утримання, за послуги водо-, тепло-, газопостачання, водовідведення, яка передбачала наближення цін і тарифів до рівня фактичних витрат, перехід до щомісячної субсидії окремим категоріям громадян на оплату житла та комунальних послуг. Таким чином, послуга водопостачання та водовідведення мала трансформуватися в благо економічне, за яке треба платити за ринковими цінами [19, с. 7].

Ринкові перетворення призвели до істотного подорожчання комунальних послуг (в 16 разів перевищило зростання цін на всі споживчі товари та послуги загалом). Наприклад, на початку 1990-х років населення оплачувало лише 4% реальної вартості комунальних послуг, а решту (96%) – за рахунок дотацій сплачувала держава. Крім того, підвищення цін на комунальні послуги супроводжувалось різким скороченням бюджетних дотацій, які виділялись із державного бюджету на покриття різниці між реальною вартістю послуг і тарифами для населення [19, с. 7, 9]. В Україні вперше виникло питання соціальної доступності комунальних послуг (водопостачання та водовідведення), коли у населення виникли труднощі в оплаті послуг. Для забезпечення доступності комунальних послуг Урядом було прийнято програму надання населенню безготівкових субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, скрапленого газу та тверде паливо [10]; було запроваджено перехресне субсидування населення за рахунок промислових споживачів, що призводило до необґрунтованого субсидування заможних верств населення, суттєво обмежувало можливості бюджету підтримувати малозабезпечених споживачів [1, с. 188]. Серед інших засобів державного регулювання задля забезпечення доступності послуг водопостачання, водовідведення та захисту малозабезпечених споживачів можна зазначити введення мораторію на нарахування за розрахунками та стягування з громадян України пені за несвоєчасне внесення квартирної плати та за житлово-комунальні послуги до 2011 р. [17]; встановлення плати за житло і комунальні послуги на рівні не більше 15% фактично отриманого сукупного доходу сім'ї, а також пряму заборону на відключення жилих приміщень від енерго-, тепло-, водо- і газопостачання у разі невнесення громадянами плати за житлово-комунальні послуги у зв'язку з невиплатою заробітної плати, пенсії

і непризначенням субсидії [11]; тимчасову заборону підвищення цін і тарифів на житлово-комунальні послуги та послуги громадського транспорту, що надаються громадянам України [16].

Крім того, послуги з водопостачання та водовідведення було віднесено до соціально значущих послуг, за якими постійно проводитиметься моніторинг цін і тарифів на споживчому ринку регіонів [8]. Тим самим держава визначила соціальні межі природної монополії у сфері водопостачання та водовідведення, де через суспільну значимість конкуренції бути не може, ціни мають бути регульованими, в деяких випадках можливі державні дотації.

Соціально-економічний розвиток країни супроводжувався державними програмами, основним завданням яких є підтримка економічної рівноваги, вплив на якісні зміни економіки та стимулювання її розвитку, що покликане внести якісні зрушення у сферу соціального розвитку. За час формування державної політики у сфері водопостачання та водовідведення було прийнято декілька державних програм розвитку: Програму розвитку водопровідно-каналізаційного господарства 1997 р., яка визначила першочергові заходи галузі до 2001 р. щодо поліпшення фінансового стану підприємств водопровідно-каналізаційного господарства, вдосконалення нормативно-правової бази діяльності, реабілітації, реконструкції та розвитку водопровідно-каналізаційних комплексів, розроблення та дотримання технологічних регламентів експлуатації водопровідних та каналізаційних споруд і мереж, забезпечення підприємств галузі ресурсо- та енергозберігальними технологіями очищення питної та стічних вод і переробки осадів відповідним обладнанням, приладами контролю, реагентами, матеріалами тощо [13]; Програму проведення житлово-комунальної реформи 1999 р. що передбачала демонополізацію житлово-комунального господарства, розвиток конкурентного середовища, ринку житлово-комунальних послуг, удосконалення системи фінансування житлово-комунального господарства, оплати житла і комунальних послуг та системи соціального захисту населення, здійснення ефективної тарифної політики, удосконалення системи управління в галузі житлово-комунального господарства, забезпечення державного регулювання і контролю в питаннях використання та утримання житлового фонду й об'єктів комунального призначення, запровадження договірних відносин

між замовниками, виробниками, виконавцями та споживачами житлово-комунальних послуг до 2001 р. [7]; Програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2002–2005 рр. та на період до 2010 р., згідно із якою основна роль реалізації реформи покладалась на органи місцевого самоврядування, а тарифна політика та залежність реформи від місцевих бюджетів розглядалась як певна мотивація для прискорення реалізації реформи сфери органами місцевого самоврядування [15]; Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2004–2010 роки; Загальнодержавну програму «Питна вода України» на 2006–2020 роки [6]; Програму економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», яка передбачала реформування житлово-комунального господарства з метою підвищення якості житлово-комунальних послуг для всіх верств населення, а також забезпечення бездотаційності цього сектора [18]. Проте жодна програма не була реалізована повністю і не досягла поставленої мети. На реалізацію зазначених програм вплинули економічний, правовий та політичний чинники, специфіка використання бюджетних коштів протягом бюджетного року, специфіка закупівельного законодавства, питання підготовки та прийняття механізмів використання коштів та виконання робіт, відсутність досвіду з реалізації інноваційних проектів та ін. Ці проблеми повторюються з року в рік.

Сучасне державне регулювання сфери водопостачання та водовідведення здійснюється незалежним державним регулятором (далі – НКРЕКП), який має забезпечити: збалансування інтересів суб'єктів господарювання, споживачів та держави, прозорість та відкритість діяльності на ринках природних монополій у сфері централізованого водопостачання та водовідведення, захист прав споживачів товарів і послуг у частині отримання товарів і послуг належної якості та в достатньому обсязі за економічно обґрунтованими цінами, а також стимулювання підвищення якості і задоволення попиту на них, формування і забезпечення прогнозованості цінової і тарифної політики на ринках, які перебувають у стані природної монополії у централізованого водопостачання та водовідведення, сприяння впровадженню стимулювальних методів регулювання цін, самоокупності діяльності суб'єктів природних монополій та суб'єк-

тів господарювання на суміжних ринках, рівні можливості для доступу споживачів до послуг, обмеження впливу суб'єктів природних монополій на державну політику та сприяння конкуренції у сфері централізованого водопостачання та водовідведення [5]. Про ефективність державного регулювання сфери водопостачання та водовідведення говорить загальний стан водопровідно-каналізаційного господарства країни, що характеризується спільними для всіх підприємств галузі проблемами, що перешкоджають сталому функціонуванню та розвитку, підвищенню доступності та якості таких послуг, як збитковість підприємств унаслідок систематичного збільшення цін на енергоносії, низького рівня відшкодування виробничих витрат на житлово-комунальні послуги затвердженими тарифами, недосконалості механізму коригування тарифів, низька платіжна дисципліна споживачів, недостатність (відсутність) коштів на оновлення, модернізацію та технічне переоснащення основних фондів, зношеність основних фондів, низька якість послуг тощо. Наявність невирішених проблем соціально-економічного характеру у сфері водопостачання та водовідведення, соціального напруження та конфлікту інтересів не сприятиме розвитку сфери, а спонукатиме до нових соціальних потреб реформування галузі.

Висновки і пропозиції. Державне регулювання сфери водопостачання та водовідведення є не лише управлінським чи політичним питанням, адже на його становлення впливають такі соціально-економічні чинники, як історичні події, культурні цінності, рівень розвитку країни та інституцій, рівень доходу населення тощо. Послуги з водопостачання та водовідведення є соціально значущими послугами і мають бути доступними для населення. При цьому тариф на послуги з водопостачання та водовідведення має бути економічно обґрунтованим і покривати всі витрати підприємства. За весь час становлення державної політики у сфері тарифи не покривали витрат підприємств водопостачання та водовідведення. Підприємства отримували компенсації, дотації, різницю в тарифах тощо, але цих коштів не вистачало на оновлення основних фондів. Як показав історичний досвід, постійне зростання тарифів та субсидювання населення не виправили ситуацію у сфері водопостачання та водовідведення. Має бути новий підхід державного управління в цій сфері.

Історичний досвід України та світовий досвід показує, що ефективне державне регулювання не є можливим без застосування сучасних фінансово-економічних механізмів, зокрема запровадження механізмів державно-приватного партнерства.

Список використаної літератури:

1. Бабак А.В. Дослідження становлення і розвитку національної системи державного регулювання ціноутворення суб'єктів природних монополій та суміжних до них ринків інфраструктурних галузей житлово-комунальної сфери. *Науково-технічний збірник*. 2014. № 113. С. 174–208.
2. Драган І.О. Модернізація житлово-комунального господарства в Україні: теорія, методологія, практика державного управління. Монографія. Донецьк: Юго-Восток, 2010. 401 с.
3. Національна доповідь про якість питної води та стан питного водопостачання в Україні у 2016 році. База даних «Мінрегіон України». URL: <http://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/zhkh/teplo-vodopostachannya-ta-vodovidvedennya/natsionalna-dopovid/proekt-natsionalnoyi-dopovidi-pro-yakist-pitnoyi-vodita-stan-pitnogo-vodopostachannya-v-ukrayini-u-2016-rotsi/> (дата звернення: 01.02.2019).
4. Пакулін С.Л., Топчій О.О. Державне регулювання сфери соціальних послуг, 2012. URL: http://www.rusnauka.com/2_KAND_2012/Economics/-15_97166.doc.htm (дата звернення: 01.02.2019).
5. Про державне регулювання у сфері комунальних послуг: Закон від 09.07.2010 №2479-VI. База даних: «Законодавство України». ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2479-17> (дата звернення: 01.02.2019).
6. Про Загальнодержавну програму «Питна вода України» на 2006–2020 роки: Закон від 03.03.2005 № 2455-IV. База даних «Законодавство України». ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2455-15/ed20050303> (дата звернення: 01.02.2019).
7. Про затвердження Програми проведення житлово-комунальної реформи на 1999–2001 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 29.01.1999 № 113. База даних «Законодавство України». ВР України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/-laws/show/113-99-%D0%BF> (дата звернення: 01.02.2019).
8. Про заходи щодо проведення моніторингу цін і тарифів на споживчому ринку: постанова Кабінету Міністрів України від 13.06.2002 р. № 803. База даних: «Законодавство України». ВР України. URL: <https://zakon1.rada.gov.ua/-laws/show/803-2002-%D0%BF> (дата звернення: 01.02.2019).

9. Про Концепцію розвитку житлово-комунального господарства в Україні: постанова Кабінету Міністрів України від 27.02.1995 № 150. База даних «Законодавство України». ВР України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/-show/150-95-%D0%BF/ed19950227> (дата звернення: 01.02.2019).
10. Про надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг: постанова Кабінету Міністрів України від 04.02.1995 № 89. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/89-95-%D0%BF> (дата звернення: 01.02.2019).
11. Про оплату житлово-комунальних послуг населенням України: постанова Верховної Ради України від 18.03.1999 № 512-XIV. База даних: «Законодавство України». ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/512-14> (дата звернення: 01.02.2019).
12. Про приватизацію державного майна: Закон від 04.03.1992 №2163-XII. База даних «Законодавство України». ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2163-12/ed19920304> (дата звернення: 01.02.2019).
13. Про Програму розвитку водопровідно-каналізаційного господарства: постанова Кабінету Міністрів України від 17.11.1997 № 1269. База даних «Законодавство України». ВР України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/-1269-97-%D0%BF/ed19971117> (дата звернення: 01.02.2019).
14. Про розмежування державного майна України між загальнодержавною (республіканською) власністю і власністю адміністративно-територіальних одиниць (комунальною власністю): постанова Кабінету Міністрів України від 05.11.1991 № 311. База даних «Законодавство України». ВР України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/311-91-%D0%BF> (дата звернення: 01.02.2019).
15. Про схвалення Програми реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2002–2005 роки та на період до 2010 року: постанова Кабінету Міністрів України від 14.02.2002 № 139. База даних «Законодавство України». ВР України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/139-2002-%D0%BF/ed20020214> (дата звернення: 01.02.2019).
16. Про тимчасову заборону підвищення тарифів на житлово-комунальні послуги та перевезення пасажирів у громадському транспорті, що надаються громадянам України: Закон від 23.07.1998 № 51-XIV. База даних: «Законодавство України». ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/-show/51-14/ed19980723> (дата звернення: 01.02.2019).
17. Про тимчасову заборону стягнення з громадян України пені за несвоєчасне внесення плати за житлово-комунальні послуги: Закон від 13.11.1996 №486/96-ВР. База даних «Законодавство України». ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/486/96-%D0%B2%D1%80/ed19961113> (дата звернення: 01.02.2019).
18. Програма економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава»: програма Президента України від 02.06.2010. База даних «Законодавство України». ВР України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/n0004100-10> (дата звернення: 01.02.2019).
19. Романюк О.П. Соціальні наслідки ринкових перетворень в сфері водопостачання та водовідведення. Київ: К.І.С., 2004. 68 с.
20. Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави: національна доповідь / за заг. ред. В.М. Гейця [та ін.]. Київ: НВЦ НБУВ, 2009. 687 с.

Крылова И. И. Социально-экономические аспекты становления государственного регулирования сферы водоснабжения и водоотведения

В статье рассмотрены социально-экономические аспекты становления государственного регулирования сферы водоснабжения и водоотведения. Установлено, что сфера водоснабжения и водоотведения является сферой деятельности субъектов естественных монополий, составляющей национальной экономики, сферы социально значимых услуг, влияет на развитие экономических отношений и социальную политику государства. Автор исследует события и нормативные акты со времен независимости страны, которые повлияли на реформирование сферы коммунальных услуг, становления государственного регулирования сферы водоснабжения и водоотведения, анализирует инструменты, методы и результаты регулирования. В статье также определяется неэффективность тарифной политики и проблема доступности услуг водоснабжения и водоотведения.

Ключевые слова: водоснабжение, водоотведение, государственное регулирование, коммунальные услуги, социально-экономическое развитие.

Krylova I. I. Social and economic aspects of the state regulation of water supply and wastewater sector

The article deals with the socio-economic aspects of the state regulation of the water supply and wastewater sector. It was established that the sphere of water supply and wastewater is a sphere of activities of natural monopolies, which is a part of the national economy, a sphere of socially important services, and influences the development of economic relations and social policy of the state. The author investigates events and regulations from the time of independence of the country that have influenced the reform of the utility sector, the development of state regulation of the water supply and wastewater sector, and analyzes the tools, methods and results of regulation. The article also defines the ineffectiveness of tariff policies and the problem of access to water and wastewater services.

Key words: water supply, wastewater, state regulation, utilities, social and economic development.